

9. 8. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pokračování v živnosti po smrti podnikatele a plnění daňových povinností osobou spravující pozůstalost

Smrt člověka bývá obvykle smutnou událostí, se kterou je spojen smutek a žal jeho příbuzných. Smrt však znamená také významnou právní skutečnost, která může citelně dopadnout do právní sféry dědiců zemřelého. Ani podnikatelé nejsou nesmrtelní. Smrt podnikatele navíc otevírá spoustu otázek. V tomto článku se zaměřím na smrt osoby samostatně výdělečně činné (živnostníka), na to jaké jsou možnosti dědiců stran pokračování v živnosti a na problematiku plnění daňových povinností osobou spravující pozůstalost.

Pokud zemře osoba samostatně výdělečně činná, předmětem dědictví je její obchodní závod, což je dle § 502 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění, organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Ani v důsledku smrti osoby samostatně výdělečně činné není nutné zastavení podnikání, protože živnost dále běží (dluhy se stávají splatnými, blíží se doba pro podání daňového přiznání, pole musí být dále obdělávána, atd.). Právní úprava pokračování v živnosti se liší podle toho, zda se jedná o fázi před ukončením řízení o dědictví nebo po ukončení řízení o dědictví po zemřelém podnikateli, a také podle toho, jaký subjekt v provozování živnosti hodlá pokračovat.

Pokud byla zemřelá osoba živnostníkem, tedy vlastníkem živnostenského oprávnění, je pro fázi před ukončením dědického řízení směrodatný § 13 zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění (dále jen „**ŽZ**“), který určuje, že po smrti podnikatele mohou v živnosti pokračovat tyto osoby:

- správce pozůstalosti, anebo vykonavatel závěti, náleží-li mu správa pozůstalosti,
- dědicové ze zákona, pokud není dědiců ze závěti,
- dědicové ze závěti a pozůstalý manžel nebo partner, i když není dědicem, je-li spoluvlastníkem majetku používaného k provozování živnosti,
- insolvenční správce ustanovený soudem podle zvláštního právního předpisu, nejdéle však do skončení insolvenčního řízení, a likvidační správce,
- pozůstalý manžel nebo partner splňující podmínku uvedenou v písmenu c), pokud v živnosti nepokračují dědicové, nebo
- svěřenský správce, pokud byl závod porüzením pro případ smrti vložen do svěřenského fondu.

Pokud správce pozůstalosti povolaný zemřelým podnikatelem, anebo vykonavatel závěti, náleží-li mu správa pozůstalosti, nebo osoba uvedená v odstavci 1 písm. b), c) nebo e) hodlá pokračovat v provozování živnosti na základě oprávnění zemřelého podnikatele, je povinna oznámit tuto skutečnost živnostenskému úřadu ve lhůtě 3 měsíců ode dne úmrtí podnikatele. Marným uplynutím této lhůty pak zanikne živnostenské oprávnění zemřelého podnikatele dnem jeho úmrtí, nepokračují-li v provozování živnosti správce pozůstalosti jmenovaný soudem, svěřenský, insolvenční nebo likvidační správce. Pro všechny uvedené osoby platí zákonná povinnost ustanovit si odpovědného zástupce pro vedení živnosti, v případě že ony samy předpoklady pro provozování živnosti nesplňují.

Do skupiny osob, které mohou pokračovat v provozování živnosti, je zahrnut i manžel a partner, i když nedědí, je-li manžel či partner spoluvlastníkem majetku používaného k provozování živnosti, jak je uvedeno výše. Toto privilegované postavení mají uvedené osoby pravděpodobně proto, že pokračování resp. nepokračování v živnosti by mohlo mít závažné důsledky v jejich majetkové sféře, když by v nejhorším případě mohli být odříznuti od zdroje svých příjmů. Dalším důvodem může být skutečnost, že manžel či partner by mohli být seznámeni s důležitými informacemi týkající se podnikání. Tyto osoby mohou mít také určitý vliv na obchodní partnery, a tedy jejich pokračování v živnosti může mít pozitivní dopad na vytvořené obchodní vztahy.

Důležité je zmínit, že pro některé subjekty platí lhůta kratší. Jedná se o správce pozůstalosti jmenovaného soudem, svěřenského, insolvenčního a likvidačního správce. Tyto osoby jsou povinny oznámit pokračování v provozování živnosti ve lhůtě 1 měsíce ode dne úmrtí podnikatele, a pokud byli do funkce ustanoveni později, pak do 1 měsíce ode dne, kdy byli do této funkce ustanoveni.

Pro fázi po ukončení dědického řízení je stěžejní pravidlo uvedené v § 13 odst. 5 ŽZ, dle kterého *pokud živnostenské oprávnění zemřelého podnikatele nezaniklo podle odstavce 2 nebo 3, může po skončení řízení o pozůstalosti pokračovat v provozování živnosti osoba uvedená v odstavci 1 písm. b), c) nebo e), jestliže prokáže, že nabyla majetkového práva vztahujícího se k provozování živnosti, a to i když neoznámila pokračování v provozování živnosti podle odstavce 2, nebo svěřenský správce, pokud byla majetková práva vztahující se k provozování živnosti porízením pro případ smrti vložena do svěřenského fondu. Pokračování v provozování živnosti musí tato osoba do 3 měsíců od skončení řízení o pozůstalosti oznámit živnostenskému úřadu a současně ohlásit živnost nebo podat žádost o koncesi podle tohoto zákona, jinak jí právo pokračovat v provozování živnosti zanikne marným uplynutím této lhůty. Právo pokračovat v provozování živnosti zanikne osobě, která oznámila pokračování v provozování živnosti podle věty druhé, nejpozději dnem vzniku vlastního živnostenského oprávnění nebo u ohlašovacích živností rozhodnutím živnostenského úřadu podle § 47 odst. 5 nebo 6 a u koncesovaných živností zastavením řízení nebo zamítnutím žádosti o koncesi. Živnostenské oprávnění zemřelého podnikatele zaniká marným uplynutím tříměsíční lhůty uvedené ve větě druhé nebo dnem zániku práva pokračovat v provozování živnosti poslední z pokračujících osob.*

Při pokračování v živnosti zůstává identifikační číslo stejné, ale firma nově obsahuje **dodatek**, který signalizuje třetím osobám změnu osoby na straně podnikatele a tím třetí osoby i chrání. Pokud má zůstavitel jednoho potomka mužského pohlaví, může být dodatek např. ve tvaru „a syn“. Má-li zůstavitel více dědiců, vyžaduje se k používání firmy předchozí souhlas ze strany zůstavitele, a pokud souhlas zůstavitelem udělen nebyl, musí jej udělit všichni dědicové.

Plnění daňových povinností osobou spravující pozůstalost

Právní řád zakotvuje pro účely správy daní právní fikci, že se na právní skutečnosti hledí tak, jako by zůstavitel žil do dne předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti, jak je uvedeno v § 239a zákona č. [280/2009](#) Sb., daňový řád, v platném znění. Výše uvedené pravidlo reaguje na skutečnost,

že totožnost dědice je najisto postavena až rozhodnutím ukončujícím řízení o pozůstalosti. Teprve v tomto okamžiku je dědic schopen ujmout se plnění daňových povinností, přičemž za daňovou povinnost zůstavitele se pro účely správy daní považuje daňová povinnost vzniklá do jeho smrti a daňová povinnost vzniklá mezi jeho smrtí a skončením řízení o pozůstalosti. Dědic je povinen při řešení jednotlivých záležitostí týkajících se daňové povinnosti zůstavitele používat jméno zůstavitele, jeho rodné číslo či daňové identifikační číslo, podání pak dědic podepisuje již svým jménem. Důvodem je existence daňového účtu zůstavitele. **Pro daňovou pohledávku, která vzniká v důsledku daňové povinnosti zůstavitele, neběží lhůta pro placení daně ode dne smrti zůstavitele do dne skončení řízení o pozůstalosti.** U nedoplatků staršího data by se totiž mohlo stát, že by se v důsledku uplynutí prekluzivní lhůty pro placení staly nevymahatelnými. V případě, že pozůstalost přejde na více dědiců, odpovídají dědicové za daňové dluhy, které na ně přešly na základě řízení o pozůstalosti, společně a nerozdílně. Jednotliví dědicové pak mohou uplatněním výhrady soupisu ovlivnit rozsah své povinnosti ohledně zaplacení daňových povinností zůstavitele. Pokud po skončení dědického řízení vyvstanou pochybnosti, zda je daňová povinnost zůstavitele stanovena správně, mohou dědicové podat dodatečné daňové tvrzení.

Co se týče osoby spravující pozůstalost, pak tato osoba není zástupcem zůstavitele, nejedná jeho jménem, ale vlastním jménem na účet pozůstalosti. Tato osoba je kompetentní k tomu podávat daňová tvrzení, ať už řádná či dodatečná, hradit z pozůstalosti veškeré daňové pohledávky státu, atd. Osoba spravující pozůstalost podává nejméně dvě daňová tvrzení. První podává ve lhůtě do 3 měsíců ode dne smrti zůstavitele za část zdaňovacího období, která uplynula před smrtí zůstavitele, druhé pak podává ve lhůtě do 30 dnů od pravomocného skončení řízení o pozůstalosti za část zdaňovacího období, která uplynula do dne předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti. Pokud dědické řízení trvá několik let, což se může stát v případě větších obchodních závodů nebo když dědici mezi sebou mají spory, je pak zapotřebí podávat daňové tvrzení každý rok.

Mgr. Petra Marková

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Velké náměstí 1
500 03 Hradec Králové

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
Fax: +420 466 310 691
gsm: +420 724 794 986
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

Další články:

- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)